

Міністерство освіти і науки України
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України
Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2018

Редакційна колегія:

- Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту мистецтв РДГУ;
Олексюк О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету ім. Бориса Грінченка;
Павелків Р.В., доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік АН ВШ України, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету;
Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з **науково-педагогічної та навчально-методичної роботи**;
Вербець В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту соціології Рівненського державного гуманітарного університету;
Mirosław Dymon Dr. hab., prof. Uniwersytet Rzeszowski wydział muzyki;
Лісова С.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної освіти Рівненського державного гуманітарного університету;
Малафік І.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою Рівненського державного гуманітарного університету;
Дем'янчук О.Н., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;
Потапчук Т.М., доктор педагогічних наук, професор, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Шевчук С.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
Цюлюпа С.Д., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Крижановська Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Сверлюк Л.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету;
Буцяк В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Прокопович Т.Ю., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Радковська Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії музики та методики музичного виховання Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету;
Филипчук М.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри естрадної музики Рівненського державного гуманітарного університету.

*Рекомендовано вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 22.02.2018 р.)*

Мистецька освіта та розвиток творчої особистості : зб. наук. пр. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Uniwersytet Rzeszowski wydział Muzyki, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Ін-т мистецтв. – Рівне : Волин. береги, 2018. – Вип. 4. – 396 с.

ISBN 978-966-416-550-8

Збірник наукових праць присвячений актуальним питанням професійної підготовки фахівців мистецького напрямку. Висвітлюються сучасні методологічні підходи розвитку творчої особистості студентів, охарактеризовано особливості музично-педагогічної діяльності.

Для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, науковців й працівників в галузі музичної педагогіки та мистецтвознавства.

УДК 7.071.5

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I.

Теорія і методологія мистецької освіти

<i>Бурчак І.С.</i> Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх керівників дитячим ансамблем спортивно-бального танцю.....	6
<i>Іванова Л.І., Іванова Т.В.</i> Особливості початкового етапу фортепіанної підготовки учнів музичних шкіл.....	13
<i>Сверлюк Л.І., Куніцька І.В.</i> Теоретичні основи формування гуманних взаємин у дитячому хоровому колективі.....	19
<i>Лужна Л.М., Радковська Л.М.</i> Робота над поліфонічними творами з учнями-піаністами ДМШ (на прикладі "Нотного зошити А. М. Бах").....	26
<i>Матвійчук А.В.</i> Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок майбутніх вчителів музичного мистецтва.....	32
<i>Наулік Н.В.</i> Розвиток навчального інтересу учнів-початківців в класі фортепіано.....	38
<i>Никон О.К., Остапчук М.М.</i> Формування мотивації вдосконалення виконавських навичок у самостійній роботі студентів.....	45
<i>Павлішин Н.В.</i> Музичний розвиток підлітків в умовах інтеграції мистецтв.....	53
<i>Пальоха О.А.</i> Роль задатків і здібностей у професійній музичній діяльності.....	60
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Проблеми концертного хвилювання співаків творчого колективу.....	68
<i>Прокопович Т.Ю.</i> Педагогіка музична і музейна: сучасні тенденції взаємодії.....	74
<i>Сверлюк Я.В.</i> Методологічні підходи професійної підготовки диригента оркестрового колективу.....	80
<i>Симончук Т.Д.</i> Роль естрадної пісні у формуванні вокальної культури підлітків.....	89
<i>Радковська Л.М., Цибульська С.Ю.</i> Використання новітніх технологій на уроках музичного мистецтва в ЗОШ.....	95
<i>Тетєнєва Н.О.</i> Форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.....	101
<i>Турчин Г.П.</i> Художні завдання диригента оркестру в роботі над музично-виразовими засобами.....	107
<i>Ужинський М.Ю., Капітанець Л.М.</i> Студія електронної музики як творча майстерня музиканта-інструменталіста.....	117
<i>Фарина Н.П.</i> Концертно-виконавська діяльність студентів-вокалістів: педагогічний аспект.....	124
<i>Федачко І.Б.</i> Еволюція педагогічних поглядів на процес роботи над музичним твором.....	131
<i>Хуан Ханьцзе.</i> Педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя музики до сценічного партнерства.....	138
<i>Цюлюпа С.Д., Цюлюпа Н.Л.</i> Педагогічні принципи викладання фахових дисциплін зі спеціальності "Музичне мистецтво".....	144

РОЗДІЛ II.

Сучасні виміри мистецтвознавства

<i>Mirosław Dymon. Kształtowanie zainteresowań i umiejętności muzycznych dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym</i>	151
<i>Блищук Н.В. Творча майстерність піаніста-концертмейстера дитячого хору</i>	164
<i>Буцяк В.І., Турко Н.С. Культурологічні засади появи та функціонування музичних інструментів</i>	170
<i>Власюк О.П. Спадщина українського мистецтва в історичній ретроспективі</i>	178
<i>Трачук Л.Д., Гаврилюк С.В. Тульчинське училище культури в мистецькому житті Поділля</i>	189
<i>Галаган В. Технологічні основи колективного виконавства</i>	195
<i>Дзвінка Р.І. Творчий доробок Михайла Тимофіїва в контексті еволюції сопілкового виконавства</i>	204
<i>Димченко С.С. Проблеми становлення та розвитку диригентського мистецтва: здобутки і перспективи</i>	210
<i>Krous O.P., Pryt K.O. Folklor of Volyn Polissya as an important factor of formation of national self-identity of future music teachers</i>	220
<i>Крусь О.П. Регіональний музичний фольклор – інтегральна частка духовної скарбниці нації</i>	226
<i>Островська Г.Б. Творчий портрет Лідії Сергіївни Костянець</i>	232
<i>Петричук О.В. Історико-культурні передумови формування специфікації стилю в музиці</i>	241
<i>Симончук І.А. Даюк Ж.Ю. Артистично-театральні аспекти виконавського мистецтва у творчості провідних українських баяністів</i>	248
<i>Сташук О.А. Творчо-педагогічний феномен Олександра Панасовича Довгалока</i>	254
<i>Столярчук Б.Й. Збирач народних пісень Рівненщини Петро Степанюк</i>	262
<i>Ускова А. Обряд випікання весільного короваю у селі Колом'є Славутського району Хмельницької області</i>	266
<i>Филичук М.С. Бас-гітара в культурно-мистецькому просторі: генеза, розвиток, сучасний стан</i>	275
<i>Франчук Д. Історія та народнопісенна творчість села Самчики (Старокостянтинівського району Хмельницької області)</i>	283
<i>Цапун Р.В. Українська традиція святкування масниці та відтворення обрядодій в студентському середовищі</i>	293
<i>Черніско В.А. Творчий доробок Євгенії Родзь через призму історії та спадкоємності</i>	299
<i>Шереток Р.М. Мистецьке наповнення інтер'єру культових споруд ордену кармелітів на Волині (за матеріалами праць Т. Стецького і Я. Гіжицького)</i>	306
<i>Шихова Г.І. Зародження та розвиток української музичної освіти у XVI-XIX ст.</i>	314
<i>Радковська Л.М., Яцук І.І. Сучасна бандура: новий статус академічного і професійного інструменту</i>	320

РОЗДІЛ III.

Методика музичного навчання і виховання

<i>Кардаш (Гергелюк) В.В.</i> Розвиток емоційної сфери дітей з особливими потребами засобами музичного мистецтва	325
<i>Грабик Н.В.</i> Методи творчого самовираження учнів у вокально-хоровій роботі загальноосвітніх навчальних закладів	329
<i>Гумінська О.О.</i> Науково-методичні засади самовираження учнів у музичній діяльності	334
<i>Гурин А.В.</i> Інструментальне музикування на уроках музичного мистецтва в загальноосвітньому навчальному закладі	338
<i>Карманюк Ю.В., Григорчук І.С.</i> Музичний фольклор в системі засобів музичного виховання молодших школярів	345
<i>Клець Т.</i> Розвиток техніки диригування у студентів музично-педагогічних спеціальностей	350
<i>Крет М.В.</i> Музика та її морально-виховні функції у процесі становлення особистості	357
<i>Лукащук О.І.</i> Роль мистецтва у професійному становленні майбутнього вчителя музики	362
<i>Крижановська Т.І., Оксенчук Д.Ю.</i> Розвиток виконавської культури учня-баяніста за методикою Петра Серотюка	370
<i>Пастушенко Л.А.</i> Принципи і підходи виховання естетичних смаків майбутніх учителів музичного мистецтва	379
<i>Пастушенко А.С., Гарбуз Т.В.</i> Вища школа в системі національно-патріотичного виховання молоді на кращих зразках народної пісенної творчості	386
Про авторів	393

ФОРМИ ТА МЕТОДИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО В ДМШ

Анотація. У статті проаналізовано різні підходи щодо визначення категорії "музичні здібності". Розглядаються різні форми та методи розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в дитячих музичних школах.

Ключові слова: музичні здібності, сольфеджіо, ладове відчуття, музично-ритмічне відчуття.

Аннотация. В статье проанализированы различные подходы к определению категории "музыкальные способности". Рассматриваются различные формы и методы развития музыкальных способностей на уроках сольфеджио в детских музыкальных школах.

Ключевые слова: музыкальные способности, сольфеджио, ладовое чувство, музыкально-ритмическое чувство.

Annotation. The article analyzes various approaches to the definition of the category "musical abilities". Various forms and methods of developing musical abilities in solfeggio lessons in children's music schools are considered.

Keywords: musical abilities, solfeggio, fidelity, musical-rhythmic feeling.

Постановка проблеми. В умовах сучасної системи музичної освіти досить розробленою є сфера методики викладання сольфеджіо в дитячих музичних школах. Предмет сольфеджіо в курсі ДМШ і ДШМ є важливою складовою частиною комплексу музичних дисциплін. Він грає величезну роль у формуванні у дітей багатьох якостей, які характеризують самостійну особистість: на уроках сольфеджіо відбувається розвиток не тільки музичного слуху і пам'яті, а й виховується концентрація уваги, розумова і творча діяльність, розвивається асоціативна база, з'являються навички аналізу.

Особливо значущим компонентом у викладанні сольфеджіо є активне використання різноманітних творчих форм роботи, широке застосування ігор, використання яскравих наочних посібників, асоціативне слухання музики. В інноваційній методиці викладання сольфеджіо велику роль відіграє залучення рухових реакцій.

Застосування на уроках сольфеджіо різних творчих форм роботи, спрямованих на розвиток ініціативи і музично-творчої уяви учнів, сприяє створенню на заняттях атмосфери захопленості і активно розвиває мислення дітей, їх музичні здібності в цілому. Все, що знає і чує дитина, має знаходити практичне застосування – це підвищує інтерес до досліджуваного матеріалу і сприяє більш глибокому розумінню особливостей музичної мови. Творчі завдання є активним засобом розвитку творчої діяльності учнів. Їх виконання залежить від особистості викладача, його захопленості, щирої

зацікавленості та здатності брати участь в спільній творчості. Педагог створює пошукові ситуації на уроці, поступово ускладнюючи умови творчих завдань та ігор, які активізують інтерес учнів і спонукають їх до дії.

Аналіз досліджень. У методиці музично музичної освіти та виховання проблемами, пов'язаними з розвитком музичних здібностей, займалися Б. М. Теплов, Р. С. Немов, Н. О. Ветлугіна, К. Сішора, Дж. Кріс, А. Готсдінер. Д. К. Кірнарська та ін.

У сферу дослідження Б. М. Теплова увійшли як деякі спеціальні особливості слухового сприйняття і інших компонентів музикальності, так і деякі властивості розуму у зв'язку з особливостями особистості, і природні передумови всебічного розвитку.

Видатний представник музичної педагогіки З. Кодай вказував на те, що головним у музичному вихованні є спів і запис мелодії по нотах. Ця система передбачає безліч різноманітних музично-методичних прийомів, щодо організації творчої діяльності дітей. Головними особливостями даної методики є поєднання співочої діяльності з різноманітними рухами, ударами долонь, ритмічним акомпанементом, іграми і т.д.

Метою статті є систематизація та методичне обґрунтування ефективних форм і методів розвитку музичних здібностей на уроках сольфеджіо в ДМШ.

Виклад основного матеріалу. Серйозне опрацювання проблем музичних здібностей почалося з кінця XIX – початку XX століть. Запроваджена ще на початкових етапах дослідницької роботи поняття "музикальність" довгий час не мало належних анатомо-фізіологічних і психофізіологічних обґрунтувань і конкретних характеристик як об'єктивно-суб'єктивна якість і логічно побудована структура, що досить часто обумовлювало випадковість у визначенні її елементів, еkleктичне поєднання різнорівневих властивостей і т. п. Одні дослідники розуміли музикальність як чуття інтервалів (А. Файст), здібність аналізувати акорди (К. Штумпф, М. Меер), інші – як здібність насолоджуватися музикою, переймати її настрій, глибоко розуміти форму, фразоутворення, тонке відчуття стилю [2, с. 54].

Під музикальністю Б. М. Теплов розуміє сукупність здібностей, необхідних для успішної музичної діяльності. Основна ознака музикальності – переживання музики як вираження певного змісту. Музичне переживання за своєю суттю є емоційним переживанням, оскільки позаемоційним шляхом зміст музики досягнути не можна [10, с. 53].

Відомий психолог Б. М. Теплов виділив три основні музичні здібності, які складають структуру музикальності [10, с. 210-211]. По-перше, це ладове відчуття, тобто здатність емоційно розрізняти ладові функції звуків мелодії, відчувати емоційну виразність звуковисотного руху. Ладове відчуття безпосередньо виявляється у сприйманні мелодії, її упізнаванні, у чутливості до точності інтонації. Його характерним виявом у

дитячому віці є підвищений інтерес до слухання музики. Ладове відчуття є емоційним (або перцептивним) компонентом музичного слуху.

По-друге, це здатність до слухового уявлення, тобто здатність вільно оперувати слуховими уявленнями, що відображають звуковисотний рух. Вона безпосередньо виявляється у запам'ятовуванні і відтворенні по слуху мелодій, насамперед у співі, – а далі – у внутрішньому слуху ("внутрішня музична мова"). Ця здібність є слуховим (або репродуктивним) компонентом музичного слуху.

По-третє, це музично-ритмічне відчуття, тобто здатність активно (рухомо) переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму і точно відтворювати його. Воно безпосередньо виявляється у тих рухових реакціях, які більш-менш точно передають ритм музики, що звучить. Музично-ритмічне відчуття складає основу всіх проявів музичності, які пов'язані із сприйманням і відтворенням часової ходи "музичного руху". Разом з ладовим відчуттям воно є основою емоційного відгуку на музику [8, с. 26-27].

Музичні здібності, за визначенням Я. В. Сверлюка, – це характерні властивості індивіда, за допомогою яких він сприймає музику як художній феномен, виявляє і реалізує себе в музично-творчій діяльності. Наявність чи відсутність здібностей значною мірою визначають спроможність індивіда навчатися музичному мистецтву [2, с. 49].

Задатки, як анатомо-фізіологічні властивості, перетворюються у здібності у процесі певної предметної діяльності, навчання і виховання. Цю думку, закладену в поглядах І. П. Павлова, поділяє переважна більшість психологів. Б. М. Теплов зазначав, що природженими можуть бути лише анатомо-фізіологічні особливості, тобто ті задатки, що лежать в основі розвитку здібностей, самі ж здібності завжди є результатом розвитку, який здійснюється у процесі виховання і навчання [10, с. 151].

О. О. Ільченко дає таке визначення поняттю "музичні здібності" як складному психофізіологічному явищу, що відображають спроможність індивіда реалізуватися у галузі музичного мистецтва, ефективно здійснювати музичну діяльність. "Їх можна також охарактеризувати як уміння і навички практичної дії, сформовані на базі природжених задатків. Генезис музичних здібностей відбувається під час практичного використання певних природжених задатків при перших спробах музичної діяльності. У процесі навчання вони динамічно розвиваються шляхом поліпшення природжених музичних (уже музичних) властивостей (здатків), поглиблення науково-теоретичних знань, формування умінь і навичок, а також досвіду музично-виконавської діяльності. Музичні здібності, з одного боку, – це розвинені певною мірою природжені задатки, а з іншого – придбаний досвід музичної діяльності на базі тих же задатків" [2, с. 52-53].

На думку К. Сірома, музикальність ґрунтується на сенсорних музичних здібностях. Її складовими частинами він вважав музичні відчуття

і сприймання; музичну діяльність, музичну пам'ять, музичну уяву, музичний інтелект і музичне відчуття. Х. Уінг виділив, як важливі ознаки музичності, загальну здібність до сприймання і адекватної оцінки музики. К. Карма вважає основною ознакою музичності здібність до структурування музичного матеріалу, Р. Шутер-Дайсон і К. Габріель – добрий музичний слух тощо [2, с. 56].

У різних дітей музикальність може характеризуватися різним поєднанням окремих здібностей. Зокрема, одні діти помітно виділяються емоційним відгуком на музику, другі – руховими реакціями на неї, треті – серйозно зацікавлені певною музичною діяльністю, водночас маючи нерозвинений звуковисотний слух, у четвертих означені здібності більш-менш органічно поєднуються тощо [8, с. 28].

Р. С. Немов пропонує поділ здібностей на загальні та спеціальні. "Загальні здібності включають ті, якими визначаються успіхи людини в самих різних видах діяльності". До них відносяться, наприклад, тонкість і точність ручних рухів, мова та інші. "Спеціальні здібності визначають успіхи людини в специфічних видах діяльності, для здійснення яких необхідні задатки особливого роду та їх розвиток". До цього виду належать музичні здібності. [7, с 376].

Метою навчального предмету "Сольфеджіо" є надання учням необхідні відомості про музику як про мистецтво, про мелодію як про головний засіб музичної виразності, що поєднує всі основні елементи музики, розвиток музичних здібностей.

На уроках сольфеджіо в молодших класах, враховуючи досвід виховання ладового відчуття дітей на релятивній основі, розвиток музичного слуху радимо проводити на основі відносного сольфеджування з паралельним переходом до абсолютного. Методологічною основою такого підходу є висновок Б. М. Теплова про те, що саме відносна, а не абсолютна висота звуків, є провідним моментом у сприйманні музики [10].

К. Орф надавав великого значення творчим формам роботи: вільному використанню "природних" інструментів дитини (плескання, тупання, клацання, шльопання та ін.); колективній участі у відтворенні або імпровізаційному оформленні п'єси; вільній роботі зі словом: ритмізація текстів, імен, лічилок, найпростіших дитячих пісень; осягненню через імпровізації значення інтонацій, ладових конструкцій та звукоряду тощо [9].

О. Я. Ростовський говорив, що музикування повинно викликати у дитини сильні і стійкі позитивні емоції: задоволення, прагнення за власною ініціативою, без примусів розвивати музично-ритмічні навички. Діяльність дитини повинна носити творчий характер, а не тільки репродуктивний [8].

О. В. Коненкова писала, що спів пісень благотворно позначається на розвитку слуху. Вокально-інтонаційні вправи – це основа предмета сольфеджіо. Їм потрібно приділяти особливу увагу, враховуючи вікові особливості дітей [6].

Г. Н. Колишева вважає, що підготовчим етапом для співу з листа повинно бути розучування окремих мелодій без тексту, за допомогою інструменту, з подальшим аналізом вивчених прикладів. Аналізу в цих випадках піддаються ладові, метроритмічні структурні особливості виконуваної мелодії [5].

Про розвиток метроритмічного відчуття писали багато музичних педагогів, основою якого були ритмосклади (Ж.-Ж. Руссо, З. Кодай, К. Орф та ін.). Існує безліч варіантів подібних ритмоскладів, наприклад: "1 і 2 і 3 і 4 1" або "та, ті-ті". З них починається ознайомлення з тривалостями звуків. Педагог відразу ж дає всім найпростішим ритмічним моделям назву "ритмічні фігури", не використовуючи при цьому термін "тривалості", не згадує їх назви – четвертні, восьмі.

О. В. Коненкова пропонує пояснення в образній формі: "нотки живуть в чарівному лісі і бігають по музичним доріжках". Педагог грає гаму восьмими тривалостями, група дітей плескає всі звуки, підспівуючи ритмічні фігури. Далі педагог грає гаму четвертними і питає, чи змінилося що-небудь. Група звертає увагу на те, що ноти стали йти повільно, робити крок і зупинятися. Знову група плескає і співає ритмічними фігурами гаму. Потім педагог поєднує в гамі восьмі і четвертні. Також О. В. Коненкова пропонує слуховий аналіз у формі ритмічних вправ: короткі мелодії, які педагог грає на фортепіано, а діти їх плескають, відстукують, записують. Такі вправи виконуються як в усній, так і в письмовій формах [6].

Г. Ф. Калініна пропонує до ритмічних блоків у дводольному розмірі підбирати назви тварин і птахів, придумувати слова до заданих ритмів, співвідносити текст вірша та ритмічну послідовність [3, с.18].

Г. І. Шатковський пропонує: спочатку навчити дітей говорити на елементарній музичній мові, потім – читати і лише потім – писати. Якщо дитина опанує мову музики у формах елементарного музикування, вона буде з часом імпровізувати і складати музику. Він пропонує наступні форми творчих завдань: написання мелодій на нейтральний текст; написання мелодій на вірші з певним настроєм; написання віршів до прослуханого музичного твору чи фрагменту; написання твору на задану тему; варіювання мелодій, ритмічне варіювання гам; написання та імпровізація мелодій на основі заданого ритму; написання і імпровізація на основі інтонаційного звороту; написання канонів; написання і імпровізація мелодій на основі заданої гармонії; гра "Беззвучний диктант", в якій учень показує на звукоряді мелодію знайомої пісні, інші учні повинні відгадати мелодію; написання басового та акордового акомпанементу до диктантів [11, С. 125-179].

Висновки. Отже, музичні здібності – це характерні властивості індивіда, за допомогою яких він сприймає музику як художній феномен, виявляє і реалізує себе в музично-творчій діяльності (О. О. Ільченко).

Розвиток музичних здібностей на уроці сольфеджіо в ДМШ забезпечується різноманітними формами та методами:

- інтонаційним освоєнням елементів ладу за системою відносного сольфеджування (Дж. Кервен, З. Кодай, Б. М. Теплов);
- творчої музичної діяльності (К. Орф, О. Я. Ростовський, Г. І. Шатковський);
- використанням спеціальних вокально-інтонаційних і ритмічних вправ (О. В. Коненкова, Г. Н. Колишева);
- ритмізації текстів, імен, лічилок, найпростіших дитячих пісень, образної форми пояснення термінів та понять (К. Орф, Г. Ф. Калініна);
- використання елементарного музикування (К. Орф, Г. І. Шатковський).

Література:

1. Ветлугина Н. А. Музыкальное воспитание и развитие ребенка [Текст] / Н. А. Ветлугина. – М.: Просвещение, 1968.
2. Ільченко О. О. Методологічні проблеми професійної музичної освіти [Текст] / О. О. Ільченко, Я. В. Сверлюк. – Рівне: Перспектива, 2004. – 200 с.
3. Калініна Г. Ф. Сольфеджіо [Ноты]: рабочая тетрадь. 1 клас / Галина Федоровна Калініна. – М.: 2005. – 35 с.
4. Кирнарская Д. К. Психология специальных способностей. Музыкальные способности [Текст] / Д. К. Кирнарская – М.: Таланты-XXI век, 2004. – 496 с.
5. Кольшева Г. Н. Чтение с листа на уроках сольфеджіо [Электронный ресурс]: метод. сообщение / Г. Н. Кольшева // Социальная сеть работников образования nsportal.ru. – Режим доступа: <https://nsportal.ru/shkola/dopolnitelnoe-obrazovanie/library/2015/02/03/chtenie-s-lista-na-urokakh-solfedzhio>
6. Коненкова Е. В. Теория и практика преподавания сольфеджіо в начальных классах ДМШ и ДШМ [Текст] / Е. В. Коненкова. – Брянск, 2014 – 40 с.
7. Немов Р. С. Психология [Текст] / Р. С. Немов.. – 4-е изд. – М.: ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1. Общие основы психологи. – 688 с.
8. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі [Текст]: навч.-метод. посібник / О. Я. Ростовський. – 2-е вид., доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 216 с.
9. Система детского музыкального воспитания Карла Орфа [Текст] / ред. Л. А. Баренбойма. – Л.: Музыка, 1970. – 160с.
10. Теплов Б. М. Избранные труды: в 2-х томах [Текст] / Б. М. Теплов. – М.: Педагогика, 1985. – Т.1. – 328 с.
11. Шатковский Г. И. Развитие музыкального слуха [Текст] / Г.И. Шатковский. – Омск: РЭМИС, 1991. – 86 с.

Наукове видання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Збірник наукових праць

Випуск 4

Відповідальні за випуск
Сверлюк Ярослав Васильович
Шевчук Степан Іванович

Технічний редактор
Віталій Власюк

*Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів,
висвітлені у збірнику.
За достовірність фактів, точність цитат та можливі помилки
повну відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.*

Підписано до друку 23.03.2017 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Times». Друк офсет. Ум. друк. арк. 23,02. Наклад 100 пр. Зам. 18.
Видавництво «Волинські обереги».
33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано у друкарні видавництва «Волинські обереги».